

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 94/2021-124

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED],

[REDACTED]
zastúpenej Advokátskou kanceláriou [REDACTED], Námestie [REDACTED]
[REDACTED], v mene ktorej koná konateľ a advokát [REDACTED], proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 78/2017-438 z 29. novembra 2017 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 75/2018 z 11. júna 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 75/2018 z 11. júna 2018 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Obdo 75/2018 z 11. júna 2018 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2020 doručená sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cob 78/2017 z 29. novembra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Obdo 75/2018 z 11. júna 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z predloženej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že právny predchodca sťažovateľa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „právny predchodca sťažovateľa“), podal návrh na obnovu konania vo veci vedenej na súde prvej inštancie sp. zn. 1 Zm 457/2010 o zaplatenie zmenkovej sumy 400 000 000 Kč spolu s príslušenstvom (ďalej len „konanie o zmenke“). Právny predchodca sťažovateľa svoj návrh na obnovu konania odôvodnil tým, že z rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 9. júna 2015, sťažnosť č. 72493/10 (ďalej len „rozsudok ESLP“), vyplynula povinnosť zjednať nápravu vysloveného porušenia práv právneho predchodcu sťažovateľa formou obnovy konania, v ktorom by sa právny predchodca sťažovateľa mohol domáhať náhrady ním tvrdenej majetkovej škody. Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“) o žalobe na obnovu konania rozhodol rozsudkom č. k. 23 Cb 355/2015 z 20. septembra 2016 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“), ktorým žalobu zamietol. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že právny predchodca sťažovateľa neprezentoval akékoľvek dôkazy, ktorými by preukázal dôvodnosť nároku pre prípad povolenia obnovy konania, a neuviedol žiadne skutočnosti, na základe ktorých by malo dôjsť k zmene právneho názoru vyjadreného v „druhých“ rozsudkoch (po zrušení pôvodných rozsudkov v konaní o zmenke na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, pozn.). K žalobe na obnovu konania tiež uviedol, že pokiaľ právny predchodca sťažovateľa chcel dosiahnuť právny stav pred vysloveným porušením práv ESLP, bolo to možné dosiahnuť len prostredníctvom obnovy konania v konaní pred ústavným súdom, v ktorom bolo napadnuté kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu v konaní o zmenke na základe mimoriadneho dovolania.

3. Sťažovateľ nespokojný s výsledkom konania na súde prvej inštancie podal odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení svojho napadnutého rozsudku sa s právnym názorom súdu prvej inštancie stotožnil a poukázal na analogický prípad, kde ústavný súd konštatoval, že „samotné vedenie konania o povolenie obnovy konania všeobecnými súdmi po kasačnom uznesení najvyššieho súdu a prípadné obnovenie tohto konania môžu viesť len k opätovnému meritórnemu prerokovaniu veci navrhovateľky bez možnosti ovplyvniť existenciu, procesné dôsledky, a tým kasačný účinok rozhodnutia najvyššieho súdu vo vzťahu ku skoršiemu meritórnemu a právoplatnému rozhodnutiu

v merite veci“ (pozri sp. zn. I. ÚS 76/2016), a konštatoval, že nápravu porušených práv právneho predchodcu sťažovateľa a želaný stav bolo možné dosiahnuť len návrhom na obnovu konania v konaní pred ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 35/2012, a nie na súde prvej inštancie.

4. Právny predchodca sťažovateľa podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). V odôvodnení svojho rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že v priebehu dovolacieho konania bol vyhlásený konkurz na majetok právneho predchodcu sťažovateľa. Právny predchodca sťažovateľa po vyhlásení konkurzu (uznesenie Krajského súdu v Ostrave sp. zn. KSOS 22 INS 3067/2013 z 31. augusta 2018) podaním doručeným najvyššiemu súdu 29. októbra 2018 žiadal o zmenu účastníka v napadnutom dovolacom konaní z dôvodu prevodu práv zo zmenky indosáciou na spoločnosť HEARSAY, a. s., Ovocný trh 573/12, Praha, Česká republika (ďalej len „držiteľ zmenky“), ktorú doložil kópiou zmenky, ako aj odovzdávacími protokolmi potvrdzujúcimi prevzatie zmenky od pôvodného majiteľa. Keďže sťažovateľ ako insolvenčný správca právneho predchodcu sťažovateľa nesúhlasil s návrhom na zmenu účastníka konania, najvyšší súd dospel k záveru, že v danom prípade subjektom disponujúcim procesnou aktivitou pri zmene strán je len sťažovateľ, preto konštatoval, že návrh na zmenu subjektov bol podaný nelegitimovanou osobou. V nadväznosti na uvedené konštatoval, že obnovu konania a opravné prostriedky môže žiadať len legitimovaný subjekt na jej uplatnenie, ktorým je strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, prípadne aj procesný nástupca strany. *„V danom prípade v priebehu dovolacieho konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv a povinností, o ktorých sa koná, avšak žalobca nenavrhol, resp. nesúhlasil, aby na jeho miesto vstúpila spoločnosť HEARSAY, a. s. Preto v zmysle ust. § 80 C. s. p. nedošlo k procesnému nástupníctvu a nastala situácia, že v čase rozhodovania dovolacieho súdu žalobca stratil vecnú legitimitáciu, t. j. disponovať predmetom konania z hľadiska hmotného práva vo vzťahu k obnovovanému konaniu.“* Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd dovolanie podľa § 447 písm. b) CSP odmietol ako podané neoprávnenou osobou a nepristúpil ani k vecnému prejednaniu dôvodov dovolania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v prvej časti sťažnosti zhrnul genézu sporu, ktorá viedla k podaniu žaloby o obnovu konania v konaní o zmenke. Vyslovil nesúhlas s právnym posúdením žaloby súdom prvej inštancie a v nadväznosti na to tvrdil, že *„napriek formálne deklarovanej súhlasu Krajského súdu so závermi Okresného súdu, Krajský súd založil svoje potvrdzujúce rozhodnutie na jedinom dôvode... použil prekvapivý nový argument spočívajúci v tom, že Sťažovateľ sa mal správne domáhať obnovy konania pred Ústavným súdom proti Uzneseniu ústavného súdu“*. Sťažovateľ rozsiahlo polemizuje a argumentuje s právnym posúdením veci, tak ako ho zaujali vo veci konajúce súdy o návrhu na obnovu konania. Závery krajského súdu považuje za arbitrárne a ústavne neudržateľné. Je presvedčený o tom, že nápravu v zmysle rozsudku ESĽP bolo možné dosiahnuť obnovou konania pred všeobecnými súdmi v zmenkovom konaní. *„Vyjadruje tiež presvedčenie, že prezentovaný záver Krajského súdu o obnove konania pred Ústavným súdom je v príkrom rozpore*

so znením Rozsudku ESELP, ktorý odkazuje na možnosť obnovy konania pred všeobecným súdom, keďže primárnym porušovateľom bol Najvyšší súd. Krajský súd týmto paradoxne poprel všetky dôvody zamietnutia návrhu na obnovu konania uvedené v Rozsudku okresného súdu. Kým Okresný súd mal za to, že Sťažovateľka sa síce správne domáhala povolenia obnovy konania voči Uzneseniu najvyššieho súdu na Okresnom súde, ale podmienky na povolenie obnovy neboli splnené, Krajský súd mal za to, že Sťažovateľka sa mala správne domáhať povolenia obnovy konania voči Uzneseniu ústavného súdu na Ústavnom súde.“

6. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu namieta, že vec nesprávne posúdil, keď aplikoval § 447 písm. b) CSP, keďže podľa predmetného ustanovenia dovolací súd odmietne dovolanie, ak bolo podané neoprávnenou osobou. Uvádza, že dovolanie bolo podané 14. februára 2018 právnym predchodcom sťažovateľa a k zmene subjektu podľa hmotného práva na strane sťažovateľa na základe indosácie došlo 9. augusta 2018, z čoho vyvodzuje, že dovolanie bolo podané oprávnenou osobou, preto najvyšší súd pochybil, ak dovolanie odmietol z dôvodu, že ho podala neoprávnená osoba. Tvrdí, že došlo k zámene procesnej legitímácie s vecnou legitímáciou v spore. Záver najvyššieho súdu, že sťažovateľ stratil vecnú legitímáciu, a tým aj možnosť disponovať predmetom konania z hľadiska hmotného práva vo vzťahu k obnovovanému konaniu, je z hľadiska procesnej legitímácie, resp. procesných podmienok dovolacieho konania, arbitrárny a vecne nesprávny. Je toho názoru, že „najvyšší súd nebol oprávnený riešiť otázku aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľa v samotnom konaní o povolenie obnovy konania, a to ani pri vecnom prieskume rozsudku krajského súdu a už vôbec nie pri prieskume splnenia podmienok vecného prejednávania dovolania“. Namietané porušenie práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy vidí sťažovateľ v tom, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní dospel k inému právnemu názoru ako senát, ktorý vydal uznesenie v inej právnej veci č. k. 8 Cdo 28/2017 z 23. augusta 2018 a vec nepostúpil na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V tejto súvislosti poukazuje na nález ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 332/2018, ktorý riešil identickú procesnú situáciu.

7. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 94/2021-71 z 25. februára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol.

8. Následne ústavný súd 10. marca 2021 vyzval krajský súd a najvyšší súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. V ten istý deň zároveň upovedomil zúčastnenú osobu obchodnú spoločnosť Slovenský plynárenský priemysel, a. s. (v procesnom postavení žalovanej v základnom konaní, pozn.), o práve vyjadriť sa k prijatej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Vyjadrenie krajského súdu č. k. 1 SprV 132/2021 z 23. marca 2021 spolu aj so zberným spisom boli ústavnému súdu doručené 29. marca 2021. Krajský súd vo svojom vyjadrení odkázal na vyjadrenie zákonného sudcu v predmetnej veci, s ktorým sa stotožnil, a prejav nespokojnosti sťažovateľa nepovažoval za relevantný. Zákonný sudca v podstatnom uviedol: „*Odvolací súd v rozsudku č. k. 3 Cob/78/2017-438 zo dňa 29. 11. 2017 poukázal na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 76/2016-29 zo dňa 11. 05. 2016, ktorým bola povolená obnova konania vedeného pred Ústavným súdom Slovenskej republiky. V bode 22. a 23. uvedeného rozsudku odvolací súd jasne a zrozumiteľne poukázal na zhodný skutkový a právny stav veci, ktorý bol posudzovaný v Náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 76/2016-29 zo dňa 11. 05. 2016. Odvolací súd teda posúdil odvolanie na základe právneho posúdenia veci a citovaného nálezu...*

Ak sa odvolací súd pri posudzovaní odvolania priklonil k právnemu názoru vyslovenému v uvedenom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky (pri totožnom skutkovom a právnom stave veci), tak rozhodnutie odvolacieho súdu nemôže byť posúdené ako svojvoľné. Práve naopak, ak by odvolací súd nerešpektoval právny názor najvyššej súdnej authority, tak by také rozhodnutie mohlo naplniť určité znaky svojvoľného rozhodnutia.

Odvolací súd sa pri rozhodovaní o odvolaní žalobcu voči rozsudku č. k. 23 Cb/355/2015-290 zo dňa 20. 09. 2016 súdu prvého stupňa neodchýlil od právneho názoru v obdobnej právnej veci posudzovanej Ústavným súdom Slovenskej republiky, ale rešpektoval a stotožnil sa s vysloveným právnym názorom, a preto rozhodol tak, že napadnutý rozsudok potvrdil.“

10. V závere krajský súd vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

11. Vyjadrenie najvyššieho súdu č. k. KP 3/2021-132, Nobs 21/2021 z 22. marca 2021 spolu aj so zberným spisom bolo ústavnému súdu doručené 29. marca 2021. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedol, že vychádzal zo skutočností, ktoré nastali v priebehu dovolacieho konania, konkrétne z toho, že po podaní dovolania právny zástupca právneho predchodcu sťažovateľa doručil návrh na zmenu strany v dovolacom konaní, osvedčenú fotokópiou zmenky, z ktorej malo vyplývať, že spoločnosť HEARSAY, a. s., je majiteľom zmenky, z čoho mal najvyšší súd za osvedčené, že došlo k právnemu nástupníctvu hmotnoprávneho nároku uplatneného v konaní, ktoré sťažovateľ žalobou na obnovu konania žiadal obnoviť. Keďže zároveň nedošlo k relevantnému návrhu na zmenu strany sporu, nedošlo ani k procesnému nástupníctvu na strane žalobcu v dovolacom konaní. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd bol toho názoru, že pokiaľ žalobca (sťažovateľ, pozn.) stratil oprávnenie na podanie žaloby na obnovu konania, nie je ani oprávnenou osobou na podanie dovolania. Na podporu svojho názoru tiež uviedol, že

„z napadnutého uznesenia nepochybne vyplýva, že pokiaľ by aj najvyšší súd pristúpil k prejednávaniu dovolania a (eventuálne) napadnuté rozhodnutie odvolacieho zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie tak, ako to sťažovateľ navrhoval v dovolaní, následné rozhodnutie odvolacieho súdu by v konečnom dôsledku nemohlo vyznieť v jeho prospech. Odvolací súd by za takéhoto stavu bol nútený rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým zamietol žalobu na obnovu konania, potvrdiť z dôvodu nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu. Zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu by sa tak (oproti stavu, keď najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol) jeho právne postavenie žiadnym spôsobom nezmenilo.“.

12. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd v závere svojho vyjadrenia navrhol sťažnosti nevyhovieť a vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

III.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Zúčastnená osoba svoje právo vyjadriť sa k prijatej sťažnosti v lehote určenej ústavným súdom využila podaním doručeným 29. marca 2021, v ktorom zotrvala na svojom vyjadrení doručenom z 1. júla 2020. V podstatnom sa stotožnila s názorom najvyššieho súdu, že ústavne akceptovateľným spôsobom prihliadol na skutočnosť, že došlo k prevodu práv zo zmenky a straty hmotnoprávnej (vecnej) legitímácie v priebehu dovolacieho konania, preto mal najvyšší súd dovolanie posúdiť ako nedôvodné (pozri bod 35 vyjadrenia). Napriek uvedenému je zúčastnená osoba toho názoru, že aj keby najvyšší súd dovolanie meritórne prejednal a zamietol podľa § 448 CSP, uvedené podľa názoru zúčastnenej osoby nemá ústavnoprávny rozmer, keďže dovolanie by z dôvodu straty vecnej legitímácie nemohlo byť posúdené ako dôvodné. Zároveň si zúčastnená osoba uplatnila trovy konania v konaní pred ústavným súdom v sume 680,74 eur.

III.4. Replika sťažovateľa:

14. Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku krajského súdu a najvyššieho súdu vyjadril podaním doručeným 21. apríla 2021. V podstatnom uviedol, že najvyšší súd nepristúpil k vecnému preskúmaniu dovolania z dôvodu absencie vecnej legitímácie sťažovateľa. Podstatou namietaného pochybenia najvyššieho súdu je práve to, že do formy kvázi procesného rozhodnutia prevzal v skutočnosti meritórne závery. Vyjadril názor, že nie je podstatné, či skutočne došlo k zmene v otázke vecnej legitímácie, pretože aj ak by k nej skutočne došlo, bez právne perfektného postupu podľa § 80 CSP to nemôže mať vplyv na to, kto je stranou sporu, a teda ktorý subjekt je oprávnený podať dovolanie. Tým, že najvyšší súd odmietol dovolanie ako podané neoprávnenou osobou z dôvodu straty vecnej legitímácie, nemohol sa zaoberať dôvodnosťou dovolania, teda posúdeniu dovolacích dôvodov. Ďalej vyjadril presvedčenie, že *„ak by mali skutočne pravdu, znamená to, že došlo k zásadnému porušeniu ust. § 451 ods. (1) Civilného sporového poriadku a čl. 142 (2) Ústavy v spojení s § 219 ods. (1) Civilného sporového poriadku“*. Poukázal na to, že zamietnutie dovolania musí mať formu rozsudku, pričom rozsudok sa musí vyhlásiť verejne. Vychádzajúc z uvedeného,

pochybenie najvyššieho súdu nemožno považovať za akúsi formalitu, ale ide o zásadné pochybenie, keďže výrok nekorešponduje s odôvodnením.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania (okrem sťažovateľa, ktorý sa napriek výzve ústavného súdu k otázke upustenia od ústneho pojednávania nevyjadril, pozn.) podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

17. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky, alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

18. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

19. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho,

že práve tieto sudy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

20. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov.

K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu

21. Najvyšší súd, ako už bolo uvedené, dovolanie sťažovateľa odmietol ako podané neoprávnenou osobou, keďže z návrhu právneho predchodcu sťažovateľa na zmenu strany sporu na strane dovolateľa mal osvedčené, že došlo k strate vecnej legitímácie dovolateľa v priebehu dovolacieho konania a nebol doručený riadny návrh na zmenu strán konania. Tento záver najvyššieho súdu po preskúmaní rozhodných skutočností nie je možné považovať za správny.

22. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

23. Z obsahu súdneho spisu je nepochybné, že dovolanie podala osoba, ktorá v čase podania dovolania bola k tomu procesne legitimovaná (právny predchodca sťažovateľa, pozn.), teda strana, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané.

24. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že právny zástupca právneho predchodcu sťažovateľa podaním doručeným dovolaciemu súdu 29. októbra 2018 podal návrh na zmenu strany konania na strane žalobcu ako dovolateľa na spoločnosť HEARSAY v čase, keď už bol vyhlásený konkurz na právneho predchodcu sťažovateľa (pozri bod 12, 19 a 20 odôvodnenia napadnutého uznesenia).

25. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že predmetné podanie právneho predchodcu sťažovateľa, na ktoré odkazuje najvyšší súd, netvorí súčasť predloženého zberného spisu najvyššieho súdu.

26. Vyhlásením konkurzu na majetok dovolateľa došlo ex lege k procesnému nástupníctvu a sporovou stranou sa namiesto pôvodného dovolateľa stal správca konkurznej podstaty dovolateľa. Vzhľadom na nesúhlas správcu s návrhom právneho zástupcu dovolateľa na zmenu strany sporu (učiným, ako už bolo uvedené, po vyhlásení konkurzu) najvyšší súd správne na tento návrh neprihliadol. Z hmotnoprávneho obsahu predmetného návrhu (indosácia žalovanej zmenky) však najvyšší súd spätne vyvodil nesprávne závery v procesnoprávnej rovine. Je potrebné konštatovať, že

sťažovateľ správne identifikoval pochybenie najvyššieho súdu, spočívajúce v zámene inštitútu vecnej legitímácie sporovej strany a procesnej legitímácie na podanie dovolania, v dôsledku čoho došlo nesprávne k odmietnutiu dovolania ako podaného neoprávnenou osobou [§ 447 písm. b) CSP] (bod 23 odôvodnenia napadnutého uznesenia).

27. Aplikácia predmetného ustanovenia prichádza do úvahy vtedy, ak dovolanie podá osoba, ktorú nemožno považovať za osobu, v neprospech ktorej bolo rozhodnutie vydané. Za takú možno predovšetkým považovať osobu, ktorá nebola stranou sporu v odvolacom konaní, nie však osobu, ktorá stranou sporu bola a v neprospech ktorej bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané, bez ohľadu na to, či pred podaním dovolania alebo (dokonca) v priebehu dovolacieho konania táto osoba stratila vecnú legitímáciu na ďalšie vedenie sporu.

28. Ústavný súd nespochybňuje záver najvyššieho súdu o tom, že došlo k strate aktívnej vecnej legitímácie v priebehu dovolacieho konania, avšak táto skutočnosť neodôvodňovala postup podľa § 447 písm. b) CSP. Najvyšší súd z dôvodu nesprávnej aplikácie označeného ustanovenia Civilného sporového poriadku vecne nepreskúmal dôvody dovolania podaného procesne legitimovanou osobou. Argumentáciu najvyššieho súdu, ako aj argumentáciu zúčastnenej osoby spočívajúcu v tom, že aj tak by došlo k zamietnutiu dovolania, nemožno akceptovať. V právnom štáte nie je prípustné, aby všeobecný súd procesne odmietol opravný prostriedok bez jeho meritórneho posúdenia z dôvodov, ktoré nemôžu obstať s argumentáciou, že opravný prostriedok by v prípade meritórneho posúdenia bol aj tak vyhodnotený ako nedôvodný. Z uvedeného dôvodu ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením došlo k neprípustnému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nesprávnou aplikáciou procesného predpisu.

29. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

30. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

31. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv hmotnej povahy, teda namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ústavný súd dospel k záveru, že skutočnosť zistená najvyšším súdom, že došlo k indosácii zmenky, a tým aj k prevodu hmotných práv v priebehu dovolacieho konania, vylučuje možnosť zásahu do akýchkoľvek hmotných práv sťažovateľa napadnutým uznesením, preto ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

K napadnutému rozsudku krajského soudu

Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa sťažnosťami zaoberať len vtedy, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd. Zmyslom a účelom uvedeného princípu je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v civilnom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa už citovaného znenia čl. 127 ods. 1 in fine ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

32. Vzhľadom na vyslovené porušenie základného práva sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu, jeho zrušenie a vrátenie veci na ďalšie konanie vytvára priestor najvyššiemu súdu opätovne preskúmať dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu. Ústavný súd preto v súlade s princípom minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov už napadnutý rozsudok krajského súdu neskúmal a sťažnosti v tejto časti nevyhoveli (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

33. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca sťažovateľa si nárok na náhradu trov konania uplatnil v sume 450,29 eur.

34. Uplatnená suma náhrady trov konania nepresahuje sumu, ktorá vypočítal ústavný súd (vychádzajúc z obsahu spisu), preto úspešnému sťažovateľovi priznal náhradu trov konania v uplatnenej sume 450,29 eur (bod 3 výroku nálezu).

35. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

VI. Obiter dictum

36. Nad rámec už uvedeného dáva ústavný súd všeobecným súdom do pozornosti, že (vzhľadom na okolnosti prejednávaneho prípadu) je podľa jeho názoru zjednanie nápravy porušenia práv právneho predchodcu sťažovateľa na vnútroštátnej úrovni povinnosťou všeobecných súdov, nie ústavného súdu. V čase, keď ESLP vyslovil porušenie práv právneho predchodcu sťažovateľa najvyšším súdom (9. júna 2015), už bola vec opätovne právoplatne meritórne rozhodnutá („druhý“ rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 25. októbra 2013). Preto by obnovením konania pred ústavným súdom (a dokonca ani prípadným zrušením kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora) nebola – z dôvodu existencie „nových“ právoplatných rozhodnutí súdov prvej a druhej inštancie – anticipovaná náprava porušených práv dosiahnuteľná. Náprava porušených práv prichádza do úvahy len povolením obnovy konania pred okresným súdom (za splnenia zákonných predpokladov jej povolenia), ktorý by vec opätovne prejednal, pričom v konaní po povolení obnovy by okresný súd (v dôsledku rozsudku ESLP) nebol viazaný právnym názorom najvyššieho súdu, vysloveným v skoršom kasačnom rozhodnutí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

**Peter Molnár
predseda senátu**